



המדריך להתנהגות בשכונה

אלופים במיל' ומומחי ביטחון שעבדו צמוד לרה"מ, ניסחו מסמך המלצות מפורט לממשלה החדשה, במסגרת "מכון ירושלים לאסטרטגיה וביטחון" • על סכנת הגרעין: "גם בעולם וגם כאן צריכים לדעת שישראל רצינית ושמתקפה שלנו יכולה לעלות לנו באבידות" • על עזה: "אי אפשר להיכנס ולצאת מתי שרוצים כמו ביו"ש" • ועל ירושלים: "דעתנו היא כדעתו של רבין - עיר מאוחדת ממעלה אדומים עד גבעת זאב"

להסתכל על עניין איראן כדבר הראשון. אבל כדי להתמודד כמו שצריך עם האתגר הזה, חובה ראשונה במעלה לשמור על לכידות. אנתנו אחרי בחירת שהיו הכי פחות סימפטיות זה שנים רבות. לנוכח הענן הכבד באופק, אנשים צריכים לשמור על שיה פוליטי פחות מתלהם ומוקצן. יש חוסר התאמה גדול בין האתגר לבין השיח. צריך כמו בימים של ערב מלחמת ששת הימים להניע למצב של לכידות לאומית.
ענבה, נשיא המכון, מוסיף: "המציאות הביטחונית שמדינת ישראל ניצבת בפניה, מחייבת לעיתים שימוש בכוח. לדעתנו, רצוי מאוד שהפעלת כוח תהיה מלווה בהסכמה לאומית".
בשנים האחרונות הדלו לרבי על האופציה הציבאית מול יעדי הגרעין של איראן ונראה שהיא ירדה מהשולחן. אתם מציעים להחזיר אותה. מדוע? עמירוד: "לאיראן יש שאיפה להיות מעצמה גרעינית. הם לא מפחדים לקחת סיכון כמו שעשו לפני שבועיים (בפגיעה בספינות במפרץ הפרסי: א"כ). ארה"ב איימה עליהם ובכל זאת הם פעלו. זה אומר שמהו מאוד גדול מניע אותם. הוא הדין לגבי הפעילות הני רחבת שלהם בסוריה והמערכת האיראנית שבנו בלבנון, עם מערך עצום של 130 אלף רקטות כירי הזבאללה. למה הם עושים את זה? מה מניע אותם לפעול כך? הם מתעקשים לבנות שם מכונת מלחמה איראנית עצמאית, עם מיליציות, טילים, מל"טים המושים אפילו הדייה רדך יירדן, כי הכל הוא חלק מתוכנית גדולה.
"התוכנית היא לייצר איום כל כך גדול על מדינת ישראל, כדי שבבוא היום, כאשר מקבל החלטות ישראליות ירצה לפעול צבאית נגד תוכנית הגרעין, הוא יחשוש מהאיום המצטבר בלבנון, בסוריה וזה של הג'האד האסלאמי בעזה. זו דוקטרינת צפון קוריאה. דרום קוריאה היא המתנגדת הגדולה ביותר לפעולה צבאית נגד הצפון. מדוע? כי צפון קוריאה אולי תיפגע אבל סיאול תיחרב. אותו רבי האיראנים בונים את היכולת

הקרבה לכניסו נתניהו, לשריו ובכלל למקבלי החלטות בעת הזו, היא אולי הקף החוק ביותר של מכון JISS. עמירוד היה היעף לביטחון לאומי של רה"מ ועד היום שומר אותו על קשה. כך גם אל"מ (מיל') ר"ד ערן לרמן, ששימש סגן ראש המטה לביטחון לאומי ומחזיק בתפוסת עולם הקרבות לנתניהו. במעגלים המדיניים-ביטחוניים מודעים לקרבה הזו, ועל כן שרים ודיפלומטים שרוצים להעשיר את ידיעותיהם או להבין מה עובר בראשו של רה"מ, מגיעים לא אחת לתרחיכים מפי חוקריו.
להפעיל כוח מתוך הסכמה
לאחרונה הצטרף למכון, ולא במקרה, סגן הרמטכ"ל לשעבר, האלוף יאיר גולן. כן, תרף הנאום של "זיהוי התהליכים", גולן רווקא חושב שישראל צריכה להיות "בשרית" יותר בהתנהלותה האזרחית. הוא אמנם נערך מהראיון עימנו עקב נטייה לחו"ל, אך טביעות אצבע עותיו ניכרות היטב בפרק הצבאי במסמך ההמלצות שלשמו התכנסנו, ואשר עתיד להיות בקרוב על שר' לחנו של ראש הממשלה.
14 המלצות עיקריות מניחים עמיתי המכון, יחד עם נשיא המכון פרופ' אפרים ענבר וסגנו דוד וינברג, לדרג המדינה. הלקון, במפתיע, שונות במקצת מהמדיניות שניגוה מוביל, ועוד נגיע לכך. ההמלצה הראשונה אשר לרעת החוקרים גם החשובה ביותר, היא "שמירת הל' כירות של החברה הישראלית".
מדוע מבל הנשאים הביטחוניים והמדיניים שעור' מורים על כרדי היום בהחלטם לפתור דווקא בזה?
"האמירה שלנו היא שאסור לקרוע את העם, לא לכאן ולא לכאן, לא לימין ולא לשמאל", אומר לרמן, "הגיד הזה התחיל להיכתב הרבה לפני המשבר הנוכחי במפרץ הפרסי, כי אנו מזהים את העניין האיראני כדבר שיעמוד בפני הממשלה החורש בתוך זמן לא רב. אנתנו שיעצים שאנשים יציאו את הראש מהביצה ויראו את הנשר. זה מחייב את הנהגת המדינה ואת כל הגורמים האחראים

פרופ' אפרים ענבר: "צריך לשמור על ירושלים רבתי שלמה וזה כולל בנייה ביו"ש - זו עתודת הקרקע היחידה שיש ממזרח. צריך להגן על ולשמר את הסטטוס קוו בשטח C. זו חולשת משילות ישראלית"



אריאל כהנא

צילומים: אורן בן חקון

עוד אחרות חלפו מרגע שהמאמר עלה לאוויר, ועל הקו היה שר הביטחון, אבי גורד ליברמן. הוא התקשר למחבר, אלוף (מיל') יעקב עמירוד, וביקש לקבל את הגרסה האנגלית של המסמך החדש, המ' סביר בהיחוס את הפעילות המסוכנת והמתחכמת של איראן בסוריה. "אני רוצה להעביר את המאמר הזה לשרי הביטחון בעולם", אמר השר. כמה שבעות לאחר מכן, כשהגרסה האנגלית הושלמה, המסמך אכן הופץ בקרב עשרות שרי הגנה.
את המאמר - "ההתנהלות האיראנית במזרח התיכון והיגיון הפעילות של ישראל לבלימתה בסוריה" - כתב עמירוד, לשעבר ראש המטה לביטחון לאומי ובכיר באמ"ן, כ"עמית בכיר על שם רוטנהילר במכון ירושלים לאסטרטגיה וביטחון" (JISS).
המכון הוקם לפני כשנה וחצי מתוך מטרה ברורה לס' חוב את השיח הביטחוני-מדיני-אביני ימינה. אמנם חוקריו מעדיפים את הביטוי "מכון שמרני", ואולם הבי' דול בינם לבין מאות הקצינים הבכירים שחתמו ערב הבי' חירות על מודעות הקוראות לויתורים ולנסיגות, ברזה "בנסיבות הנוכחיות, נסיגות ישראליות חריציות לא יגבירו את ביטחונו של ישראל ולא ישפרו את מעי' מדה הבינלאומי. התקדימים של הנסיגות הישראליות החריציות בלבנון ובעזה הביטחו את המשך הסכסוך, ואפילו את הסלמתו. ברומה, נסיגה חריצית מיהודה ושומרון עלולה להשליט את המאס על אזורים אלו. נסי' גות חריציות רק יגבירו את תאבונם של הפלשתינים לויתורים נוספים, והן ירבו מתחים בחברה הישראלית", כותבים עמיתי המכון במסמך ערכני תחת הכותרת "מת' והו מדיניות לממשלה החורש".

**מיקי אהרונוסון:
"לאור עליית המתח
מול איראן, חשוב
לשמר את הדו"
שיח עם ההנהגה
במוסקבה ואת
אפיקי הקשר עם
כוחותיה בסוריה,
המאפשרים
הימנעות מעימות"**



**יעקב עמידרוד:
"התוכנית בטרון
היא לייצר איום כל
כך גדול על ישראל,
כדי שבבוא היום,
כשמקבל החלטות
ישראלי ירצה
לפעול, הוא יחשוש
מהאיום האסלאמי
המצטבר"**



**ד"ר ערן לרמן:
"הרתעה מכוננת
לתודעה והיא עניין
חמקמק, אבל הדרך
שבה אולי צה"ל
מתחיל להיתפס
כצבא הנרתע
מקרב היבשה - זו
פרספציה שצריך
לשבור"**



הוא בעיה טקטית. בכל המבצעים שהיו מולו, ישראל המשיכה להתפתח".
 אז מבחינתכם ממשיוכים מול עזה באותה הדרך, כשפעם בכמה זמן איזה מנגנון בגיבולה קם על צד שמאל בבוקר ומפיל בית בשירון.
 ענבר: "לא צריך להימנע כליל מהפעלת כוח קרקעי בעזה, אבל זו לא הבחירה הראשונה".
 עמידרוד: "עקרונות ממשיוכים בשיטה הקיימת וצ"ר לא להגיע למבצע יבשתי. לא כובשים את עזה. בלתי אפשרי לבצע שם 'חזמת מגן 2' בגלל המנהרות והיכולות הצבאיות שיש לחמאס. יש להם כמויות נשק אריות. אי אפשר להיכנס ולצאת מתי שרוצים כמו שנעשה בערים ביהודה ושומרון".

לרמן: "אם לא תהיה ברירה וייכפה מבצע יבשתי בעזה, הוא צריך לכלול תנועה מהירה לעומק השטח והמשגה של יכולת פעולה ישראלית קרקעית תוך גביית מחירים יותר גבוהים, כגון לקיחת שבויים. צריך לשבור את מיתוס ההתנגדות של חמאס".

בוואי נחזור לצפון. באופן די מפתיע אתם מצייעים לוותר ללבנון, כלומר לחיובאללה, בוויכוח על המים הטריטוריאליים. מדוע?

לרמן: "אין שם דבר משמעותי כרגע שבגללו שווה להתעסק. נכון שאולי נפסיד שדות גז, אבל גם אם נתקשע ונפעיל את שדות הגז תחת סכנה מתנאי היכנס, המשיקיעים לא יבואו. כמו שאמר מובארק - הסכף מפורז".

חולשת משילות ישראלית

בכל הנושאים שנעננו בהם עד כה, למיטב ידיעתך, העמדות שלכם תואמות את אלה של ראש הממשלה. יש תחום שבו אתם ממליצים לז' לפעול והוא לא נוקט בעמדתכם, וזו ירושלים. למה לשיטתכם, על פי החוק, חשוב לבנות בירושלים ובי"ע?
 ענבר: "לירושלים יש חשיבות אסטרטגית והיסטורית. צריך לשמור על ירושלים רבתי שלמה וזה כולל בנייה בי"ע - זו עתודת הקרקע היחידה שיש ממזרח. אז מדוע נתניהו לא בונה?"
 עמידרוד: "אני לא פרשן של ראש הממשלה. רע"תו היא כרתעו של רבין. ירושלים מאחרת ממעלה אדומים עד גבעת זאב".

ומה לגבי האן אלאחמור שבאותו אזור?
 ענבר: "את האן אלאחמור צריך לפנות. למה מה? כימי השלשתינים משתלטים על שטח C בסיוע אירופי ומציינים מדינה את שטח המיקוח העתידי - אם יהיה ריון על גבולות עתידיים. צריך להגן על ולשמר את הסטטוס קו בשטח C. זו חולשת משילות ישראלית".
 עמידרוד: "הנוק בהשאת האן אלאחמור הוא פג"ע בתחושת הצדק, כי אנתנו יותר מקפידים על בנייה יהודית. אבל מול זה צריך לשים לב לנוק הבינלאומי שיהיה אם נפנה בכוח. לכן אני מציע להשאיר את זה למקבלי ההחלטות. אנתנו יכולים לומר שצריך לשפר את המשילות בשטח C".

דור וינברג, סגן נשיא המכון, טוען עוד כי "צריך גם לפעול בנחישות נגד הגורמים הוריים המערערים על הריבונות שלנו בירושלים ועל המשילות מערערים".
 עוד נושא שנראה כי אתם חלוקים בו על ראש הממשלה הוא משרד החוץ. בעוד אתם ממליצים להרחיב את הפעילות הדיפלומטית, נתניהו הונק את המשרד.

לרמן: "העטנות נובנות. אין על כך מחלוקת. פריי צות דרך מדינית כפי שעשה ראש הממשלה הן דבר אריה אבל אחריהן צריכה להיות פעילות המשק. מה שקורה כיום עם משרד החוץ בלתי נתפס. זה קבור במשרד האוצר".

עמידרוד: "תשאל את רה"מ, אבל אין ספק שצריך להיות נוכחים יותר בשטח ולמנף את הפעילות. אנתנו הכי חלשים במתן סיוע חוץ בין כל מדינות OECD".
 ענבר: "המדיניות מצוינת, אבל אין מספיק אמצעים לממש את הישגים הגדולים ואת הפוטנציאל שראש הממשלה הביא למדינת ישראל".



"אופציה צבאית אמניה עזרת למי שמנסים לנהל מו"מ כדי להשיג תנאים טובים מול איראן". תצוגת טילים בטרון

אז לא חייבים מלחמה בחזקת מלא. אפשר להתחיל טיפין-טיפין, בכל פעם להוויז במעט את הקו האדום. עמידרוד: "במצב שנוצר פעולה שלנו בלבנון תביא מלחמה. אי אפשר להכריע כסטטוס קוו".

חמאס לא שווה מבצע

המסך עוסק בהחלטה בשחיקה בתרעמה הישראלית. כך, למשל, הוא מזכיר כי "ביצועים לא מספקים לאורך זמן מערבים על ליקוי בסיסי בתפיסת הפעלת הכוח": "אין מנוס מלחזור ולהילחם על פי הכללים הישנים... רק מאמץ קרקעי נחוש יכול לשבור את רוח האיבי"; ו"בתחילת מסע הסדר הפלשתיני (2000-2001) לא רצתה ממשלת ישראל לתמוך נגד הערים הפלשתיניות, וגם בתוך זה"ל נפוצה היתה התפיסה כי אין טעם בכיבוש שטח נרחב. גירוש מאות הרוגים ושונה וחצי של לחימה קשה כדי לשלוח את זה"ל לתמרון ביהודה ושומרון. אז הסתבר כי זה"ל יכול להשיג הישגים בייטחוניים משמעותיים באמצעות תמרון...".

מדוע לא להפעיל את התפיסה הזו בעזה, ולצאת לפעולה קרקעית שלא תפיל את חמאס אבל תשלוט ממנו את היכולות התוקפניות?
 לרמן: "הרתעה מכוננת לתודעה והיא עניין חמקמק, אבל הדרך שבה אולי צה"ל מתחיל להיתפס כצבא הנרתע מקרב היבשה - זו פרספציה שצריך לשבור. ועדיין, אם צריך להפעיל כוח - אז בלבנון. בפעולה בעזה הסיכון הוא שאם מרסקים את חמאס נישאר עם האחריות השלטונית. לעומת זאת, אחרי שנכבד את חיובאללה עדיין תהיה מדינת לבנון שאפשר יהיה להשאיר לה שלטון".

עמידרוד: "אנתנו לא נפתור את בעיית ההרתעה בעזה, כי אם תכה את חמאס חיובאללה יגיד 'זה רק חמאס, הם קטנים'. על חמאס לא שווה לשלם את המחיר של מבצע קרקעי. חיובאללה לעומת זאת הוא הצ"פ פורניש של איראן באזור, ואותו צריך לעקוף חמאס

האלה בכל האזור כדי שאנתנו נאכזר את מרחב הגמיש שות לפעולה. ואנתנו, צריכים לעשות הכל כדי למנוע זאת, כולל סיכון למלחמה. צריך להבין את גודל האיום מצפון ולהיות נכונים לשלם אותו".

גם מכה מונעת נגד תשתיות גרעיניות?
 עמידרוד: "גם זה צריך להיות על שולחן מקבלי החלטות".

ענבר: "כן, להחזיר אותה לשולחן. אופציה צבאית אמנה גם עוזרת למי שמנסים בימים אלה לנהל מו"מ כדי להשיג תנאים יותר טובים מול איראן, מאשר עסקת הגרעין. גם בעולם וגם הציבור בארץ צריכים לדעת שיש ישראל רצינית ושצדק כזה גם יכול לעלות לנו באבידות".
 לרמן: "צריך להיות מוכנים לעשות מעשה. העולם הרוויח כמה שנים של שקט, אבל כעת האיום האיראני חוזר בגודל. המלחמה בסוריה רעכה וחיובאללה יכול להתפנות לעימות עם ישראל. אנו כתף אל כתף עם סעודיה והאמירויות בנוגע לאיראן, אבל השינוי בע"מדת ארה"ב כופה על האיראנים לקבל החלטות. לכן גדלה סכנת המלחמה".

מיקי אהרונוסון, מומחית ליחסים בינלאומיים: "לאור עליית המתח מול איראן, חשוב גם לשמר את הדיאלוג עם ההנהגה במוסקבה ואת אפיקי הקשר עם כוחותיה של רוסיה בסוריה, המאפשרים הימנעות מעימות. ככל האפשר, יש להימנע מנקיטת עמדות בפורומים בינלאומיים שפירושו התייצבות מול האינטרס הרוסי".
 אה אה המוצב, מדוע להסתפק בהפצצות נקודתיות בסוריה? הרי הטיילים של חיובאללה לא יחלידו, אז מדוע לא לתחיל לפגוע במאגריים שלהם וכך לשלול מאיראן את תנועת המלקחיים?"

עמידרוד: "מבחינה צבאית, יש פיתוי גדול במכת מצע. אבל העולם לא אוהב מלחמות כאלה והקושי לגבש לכידות לאומית במלחמה יומה גדול מאור. לכן מכה מקימה מפתה אבל מוכרבת בהסתכלות הרחבה, פנימית ודיפלומטית".